

BELEDİYELERİN SAĞLIKLA İLGİLİ OLAN HİZMETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

Dr. Sencer O. Toker*

Belediyeler, Belediye Yönetimleri, halk tarafından seçilen ve **yerinden yönetim** ilkesine dayanan tüzel kişiliklerdir. Belediyelerin yönetsel ve mali özerklikleri vardır; ve Belediye Yönetimleri yerel, ortak özellikteki gereksinimleri düzenlemek ve yerine getirmekle yükümlüdürler.

Belediyelerin çeşitli başlıklar altında toplanmış görevleri vardır. Bu görevlerin yerine getirilmesiyle, ülkemizin yerel boyuta yansımış çeşitli sorunlarına çözümler getirilmeye çalışılmaktadır.

Ülkemiz genelinde çevre sorunları, nüfusun aşırı artması, kırsal kesimden kente aşırı göç, eğitim hizmetlerindeki yetersizlikler, ulaşım sorunları sağlık sorunları ve benzerleri ön plana çıkmışlardır. Özellikle de sağlık alanındaki sorunlarda çok önemli artışlar izlenmektedir. Aslında daha önce sayılan çeşitli sorunlar kısır bir döngünün sonucu yine beraberinde sağlıksızlığı getirmektedir.

Yerel boyuttaki sorunları çözümleyebilmek için, ülkemiz genelinde sorun olan ve/veya olabilecek unsurları bilmeliyiz. Ülkemizin şu anki 60 milyonluk nüfusu, 2000'li yılların başında 80 milyonu aşacaktır. Genel yıllık nüfus artış hızımız % 2,4 ile dünya genelinde oldukça yüksek düzeyde seyretmektedir. Ülkemiz nüfusunun ikiye katlanma süresi 32 yıldır, ve halen tehlike sınırı içindedir. Nüfusun fazla olması, yatırımların yetersizliği ve benzeri etkenlerin sonucu kişi başına düşen gayri safi milli hasılamız 1600 Dolar (USD) civarında kalmıştır.

Son yıllarda ülkemizin şehirlerde yaşayan nüfusu, kırsal kesimde yaşayanları geçmiştir; bu dönüşüm süreci de çok kısa sürede gerçekleşmiştir. Şehirde yaşayan nüfus oranı şu anda tüm nüfusumuzun % 60'dır. Şehirlerdeki yaşayan nüfusun yıllık ortalama artış oranı 1965 ila 1980 arasındaki sürede % 4,3 iken; 1980 ila 1991 arasında % 5,5 olarak gerçekleşmiştir. Ülkemizin genelinde, özellikle de

kentsel bölgelerde her yüz kişinin 12'si temiz içilebilir sudan yoksundur; yine insanlarımızın yaklaşık % 7'si hiçbir sağlık hizmetinden faydalanamamaktadır. Ayrıca çevre, ulaşım, eğitim ve birçok ana başlık altındaki sorunlarımız önemli düzeylerde seyretmektedir.

Ülke genelinde sorun olarak nitelendirilebilecek unsurlar, yerel yönetimler açısından da sorun olmaya devam etmektedir. Özellikle'de sağlık açısından mevcut sorunlar oldukça önemli boyuttadır.

Sağlık sorunlarının giderilmesinde, belediyelerin önemli görevleri vardır. Belediyelerin bu görevleri çoğunlukla **çevre sağlığı ve genel sağlık hizmetlerine** yöneliktir. Belediyelerin sağlıkla ilgili görevleri 1930 yılında yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde gösterilmiştir. Yasanın bu maddesine göre belediyelerin görevleri şöyledir:

1. Herkese açık yerlerin temizliğini ve düzenini sağlamak ve denetlemek.
2. Yiyecek ve içecek maddeleri ile bunların konulacağı, satılacağı yerlerin sağlık kurallarına uygunluğunu denetlemek.
3. Herkese açık yatıp kalkma, temizlenme ve eğlence yerlerinin temiz, sağlıklı ve sağlam olmasına özen göstermek, bunların açılması için izin vermek, açık olanların çalışma saatlerini saptamak, bunları denetlemek.
4. Salgın ve bulaşıcı insan ve hayvan hastalıkları ile savaşmak.
5. Ölülerin gömülmesine izin vermek.
6. Belediye mezbahası yaptırmak, kasaplık hayvanların buralarda veteriner kontrolünden sonra kesilmesini sağlamak.
7. Halk ile ilişkide bulunan hizmetlilerin, işçilerin ve esnafın sağlık muayenelerini yaptırmak.
8. Halkın sağlık, huzur ve dinlenmesine etkisi

(*) İzmir İl Sağlık Müdürlüğü Bulaşıcı Hastalıklar Şubesi

olacak imalathane, depo, pazar gibi yerlerin nerelerde yapılacağını saptamak, buraları denetlemek.

9. Kentin temizliğini denetlemek ve sağlamak.

10. Kente içme suyu getirmek, kanalizasyon yaptırmak ve diğer alt yapı hizmetlerini koordine etmek.

Özetlersek, belediyeler insan ve hayvan sağlığı ile, çevre sağlığına ilişkin hemen hemen tüm konularda, diğer devlet kurumlarıyla belli bir koordinasyon dahilinde, hizmet üretmek ve denetim yapmakla görevlidirler.

Şimdiye kadar saydığımız, kanunla da belirlenmiş olan tüm bu sağlıkla ilgili görevlerin yanısıra, belediyelerimiz kendi bölgelerindeki ve paralelinde ülke düzeyindeki sağlıklılığın artırılması için başka alanlarda da çalışmalar yapmalıdırlar. Bu alanlardan en önde gelenlerinden biri de **sağlık eğitimi çalışmaları** olmalıdır.

Ülkemizin eğitim ve öğretim çalışmalarındaki genel yetersizlikleri, sağlık alanında da halkımızın yetersiz bilgilere sahip olmasına sebep olmaktadır. Belediyelerimiz **Sağlık Eğitim Çalışmalarında** yoğun

kampanyalar ve daha sonra organize edilmiş diğer eğitim, öğretim faaliyetleri ile önemli bir rol oynayabilirler.

Günümüzde **desantralizasyon** kavramının gündeme geldiği ve uygulandığı birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye'mizde de Sağlık Hizmetlerinin sunulmasında, Sağlık Eğitiminin yeterli düzeyde verilmesinde ve daha birçok alanda yerinden yönetim ilkesine dayalı yerel yönetimlere (Belediyelere) önem verilmelidir. Merkezi yönetimlerin (Ankara'nın) bu gibi faaliyetlerde rolü, sadece ilgili çalışmaların denetlenmesine katkıda bulunmakla kalmalıdır.

FAYDALANILAN KAYNAKLAR:

- 1) Eren N.: Sağlık Hizmetlerinde Yönetim. Hatiboğlu Yayınları, Ankara, 1987.
- 2) Eren N., Öztekin Z.: Sağlık Ocağı Yönetimi. Palme Yayınları, Ankara, 1990.
- 3) Gürses C.: Çağdaş Belediyeler ve Sağlık Hizmetleri. Kırşehir Belediye Yayınları, Ocak. 1992.
- 4) Karaman Z. T.: Yerel Yönetimler. Bornova Belediyesi Yayınları, Yayın No: 1. İzmir, 1991.
- 5) Koroğlu E.: Sağlık Ocağı Hekiminin Hukuk Rehberi. Hacettepe Yayın Birliği Yayını, Ankara, 1985.

ÖNSÖZ

Bütün dünyada 1980'li yıllardan itibaren büyük ivme kazanan özelleştirme uygulamaları ülkemizde de 1986 yılından itibaren gündeme gelmiştir. Özelleştirme veya en azından KİT reformu konusunda bir toplumsal uzlaşma sağlandığı bugünkü ortamda, dünyadaki özelleştirme deneyimlerinden en çarpıcı olanlarını seçerek, bu örneklerin en ilginç boyutlarını vurgulamaya çalıştık. Batı Avrupa, Latin Amerika ve Güney Doğu Asya'dan seçtiğimiz çarpıcı örneklerle Türkiye'deki özelleştirme tartışmalarına bir ölçüde katkıda bulunmayı amaçladık. Araştırmanın gerçekleşmesi için mali destek sağlayan TÜSES ve Friedrich Ebert Vakıflarına, araştırma süresince bizden yardımlarını esirgemeyen Yurdakul Fincancıoğlu ve Dr. Şahin Alpay'a, ayrıca çalışmanın kitap haline getirilmesi sürecinde değerli katkılarda bulunan Neşe Uzun'a ve Aşkın Taner'e teşekkür ederiz.

Karataş / Öniş